

zaklal tako govedo: polno černih pik se mu je razpustilo po roki, huda vročnica ga je napadla, bljuval je itd. Ali si bo življenje otel, še ne vemo.

Častitim domorodcom!

Mnoge zahvalnice, ki sem jih iz Goriškega, Dolnje-Štajarskega in malo ne vseh strani Slovenije mile prejel z gosp. dr. Toman-om vred, so me jako razveselile posebno zato, ker mi je toliko število tehtnih podpisov bilo očiten dokaz, da so malim zaslugam, ktere sem si bil pridobil potegovaje se po svoji moči za obveljavo prirojenih najsvetejših pravic naše slovenske narodnosti, toliki in tako imenitni možje iz vseh stanov blagovolili s svojo pohvalo deliti znamenitost, ki je same na sebi ne bi imele.

V tem, ko se torej iskreno in priserčno zahvaljujem vsem našim rojakom za to njihovo meni toliko častno priznanje, žene me serce izreči tukaj, da mi dela največe veselje zlasti to, ker iz prejetih pisem vidim, da zastran okoliščin, težav in potreb našega ljubega naroda toliko izverstnih mož ravno tako misli kakor jez.

To je pač radostno znamenje, da se je narod zbudil in svojih pravic zavedil; — in zares, ako bodo vsi vredni sinovi Slovenije matere, namreč prečastiti duhovniki, od nekdanj že zaslužni branitelji in buditelji slovenstva, učeni možaki, profesorji in doktorji, kupci in obertniki, ratarji in kmetiči, rodoljubni sodniki in drugoverstni državni postavljeni in pa naši za svete narodne pravice pregoreči mladenci z narodnimi društvi in narodnimi novinami vred zedinili se za ta edini vsem zaželjeni cilj in za-nj poganjali se z vsemi dopuščenimi sredstvi na postavni poti, — ne bo in ne more biti dolgega boja, temuč kmalo bomo zadobili popolni vžitek vseh tistih dobrot, ki jih je Njegovo Veličanstvo naš najmilostljiviši cesar zagotovil vsem svojim narodom in ktere drugi srečnejši narodi že davno uživajo, — kmali bomo dočakali, da bo slovenščina slovela v učilnici in pisarnici in sploh v očitnem življenju, odkodar so jo doslej terdoserčno odganjali, in da po nji bo tudi slovenski narod stopil med druge narode kakor versten brat med brate enako čislani, enako veljavni, — kar mili Bog nakloni in pospeši!

Iz Dunaja.

Anton Černe,
poslanec v derž. zboru.

Slovenščini v bran zoper njene protivnike.

(Dodatek.)

IV.

Iz vsega, kar sem dozdej ob kratkem le govoril, — marsikaj bi se dalo tudi še povedati iz djanskega življenja, — res za vsacega Slovenca, ki hoče biti pravi domorodec in resničen djansk prijatelj naroda svojega, očitna dolžnost izhaja, z vso močjo poprijeti se jezika maternega, ter se ga temeljito naučiti.

Nikdo pa nikar ne misli, da svoj jezik temeljito znaš, ako le rabiti veš oblike njegove. — Oblike vsakoršnega jezika, kakor so tudi govoru potrebne, nikakor niso najpomembnejši njegov del; zadostujejo le vsakdanjemu človeku. Jezikoznanci, ki si morejo prizadevati prešiniti jezikov duh, še po vse kaj družem poprašujejo; oni temelje njegove preiskujejo in jedra njegovega iščejo. Jezikov temelj so glasovi, ki se stikajo v besede, in besede, ki se vežejo v stavke ali izreke. Le on, ki popolnoma pozna glasove kakega jezika, si bo svest, zakaj te ali te oblike praviloma rabi, kako so se današnje oblike izrazile v jeziku. Učenim jezikoslovcem skorej vse nepravilnosti zginujejo, ki tem, ki so le oblikarji, glavo belijo.

Le on, ki pozna naravne pravila, po kterih si narod sklada in vverstuje misli, bo zamogel spoznati, kako se naj tudi besede vežejo v stavke ali izreke, in izreke v cele govore, da so po in v duhu narodskem.

Kdor nimaš tega znanja, se še ne prištevaj jezikoslovcem, akoravno oblike jezikove popolnoma poznaš in rabiti veš.

In ravno z namenom, k temeljitejemu izučanju milega našega slovenskega jezika trohico po svoji moči pripomoči zlasti slovenski šolski mladeži, in k upu veselejše prihodnosti našemu slovenskemu narodu, je spisan nauk, ki ime nosi: „o glasoslovju slovenskega jezika.“

Posnet je ta nauk večidel po izverstni: „Vergleichende Grammatik aller slavischen Sprachen. I. Band. Wien 1852“, ktero je spisal domorodec naš dr. Fr. Miklošič, ki mu bodo čast in slava na veke peli hvaležni Slovenci in gotovo tudi drugi Slovani vsi za vse njegove slavne dela slovanskemu slovstvu v prid.

Šolske reči.

Letnik mariborske gimnazije 1861.

↳ Tantal je neki — tako govore gerške pravlice — stal v sred šumečega potoka, nad glavo se mu je šibilo drevje polno najlepšega sadja; strašna žeja in lakota ga je terpinčila in kolikorokrat je po ukusnem sadju segel ali vode zajeti hotel, sta se mu sad in voda umaknila. Ne vem, so li Gerki v ti basni na nas Slovence v sivi prihodnosti mislili; al gotovo je, da je bori naš narodič vès Tantal: reka razuma in človeških pravic po Evropi plahuta, nad nami se zlata beseda cesarjeva milo sveti... sezi po darovih razuma in človeških pravic, umaknejo se ti po duhu nemške centralizacije, — spni se po obljubah zlate cesarjeve besede, precej priferfra harpija „der mittleren Behörden“, te po prederzni roki speče ter ti jasni dar cesarjev do dna oskruni. Stokrat smo se naglas operli na 8. avgusta, 20. oktobra itd., malo je pomagalo; kričali smo na vse usta: „dajte nam le prvotne človeške pravice, da se smemo v svojem jeziku mikati itd., — cesar je deleč, bližnji se nam pa posmehujejo!

Zdaj le poglejte v letnik mariborske gimnazije: rajno popečiteljstvo uka in bogočastja je nam lani samo ponudilo boljšo uravnavo o učenju slovenskega in nemškega jezika, segli smo urno po njej: pisali smo nasvete, kako bi se ta uravnava vpeljala. Kaj je bilo? Trije učitelji so se po nasvetih svojih dobro opekli, ker so se tvegali seči v grozovito mašino učniške burokracije. In sadje letošnje? To le je: še zmirom po tri ure (v II. razredu 4 ure) na teden nemški jezik, slovenski jezik pa po dve uri na teden v vsakem razredu; predmeti razun slovenščine se še, se vé da vsi v nemškem jeziku učijo.

„Ali ne vidiš na vsakem listu našega letnika, da je ravnopravnost čversto obveljala, — bi mi kdo zavernil — ali se poleg nemških ualag za višjo gimnazijo ne naznačajo tudi slovenske? ali se ne pišejo imena slovenskih dijakov slovenski?“ Res da, prijatelj! le imej lušine, ako ti drugi oreh snedó: in ali ne vèš, da je nek gospod profesor za letnik pripravil slovenski sostavek o Demostenu, da pa se ni smel tiskati „weil das marburger gymnasium mit den preussischen gymnasien die programme tauscht, und dann würde eine slovenische arbeit im programm zu viel sensation erregen.“ To je tudi ravnopravnost? se vé da!!

Mariborska gimnazija šteje 350 učencov, namreč 120 Nemcov, 205 Slovincov in pa 25 učencov, ki niso ne krop ne voda, in za ktere je sl. ravnateljstvo ime „utraquist“ znašlo, pozabivši, da je to nek monstrum absurdum. Priznamo, da se marsiktero dete domá slovenski in nemški učí (tudi jaz sem bil „utraquist“): ali dajte poslušati otroke in zvedili bote, da sicer obá jezika vedó govoriti, pa da jim serce le enega govoriti dá, kterege se ne odrečejo, če ni sila: to je tisti jezik, kterege mati večidel govori, kterege so se po stariših najbolje naučili, to je njih materinski jezik. Beseda „utraquist“ v tem smislu je tedaj zoper pamet, ako-